

МАЗМҰНЫ

Аудармашыдан	3
Кіріспе	7
Дыбыстардың пернелермен үйлесімдігі	48
1 – Мутлақ әл-бамм ішегінің үйлесімдігі	48
2 – Әл-бамм ішегіндегі муджанниб әс-саббаба пернесінің үйлесімдігі	48
3 – Әл-бамм ішегіндегі саббаба пернесінің үйлесімдігі	49
4 – Әл-бамм ішегіндегі муджанниб усто пернесінің үйлесімдігі	49
5 – Әл-бамм ішегіндегі усто әл-фурс пернесінің үйлесімдігі	50
6 – Әл-бамм ішегіндегі усто зәлзәл пернесінің үйлесімдігі	50
7 – Әл-бамм ішегінің төртінші саусақ пернесінің үйлесімдігі	50
8 – Мутлақ әл-мисләс пернесінің үйлесімдігі	51
9 – Мисләс ішегіндегі муджанниб саббабата пернесінің үйлесімдігі	51
10 – Мисләс ішегіндегі саббабату пернесінің үйлесімдігі	51
11 – Мисләс ішегіндегі муджанниб усто пернесінің үйлесімдігі ..	52
12 – Мисләс ішегіндегі усто әл-фурс пернесінің үйлесімдігі	52
13 – Мисләс ішегіндегі ортаңғы зәлзәл пернесінің үйлесімдігі	52
14 – Мисләс ішегіндегі бинсар пернесінің үйлесімдігі	53
15 – Мутлақ әл-мәснә ішегінің үйлесімдігі	53
16 – Мәснә ішегіндегі муджанниб саббаба пернесінің үйлесімдігі ...	53
17 – Мәснә ішегіндегі саббаба пернесінің үйлесімдігі	53
18 – Мәснә ішегіндегі муджанниб әл-усто пернесінің үйлесімдігі	54
19 – Мәснә ішегіндегі усто әл-фурс пернесінің үйлесімдігі	54
20 – Мәснә ішегіндегі усто зәлзәл пернесінің үйлесімдігі	54
21 – Мәснә ішегіндегі бинсар пернесінің үйлесімдігі	55
22 – Мутлақ әз-зир ішегінің үйлесімдігі	55
23 – Зир ішегіндегі муджанниб саббаба пернесінің үйлесімдігі ...	55
24 – Зир ішегіндегі саббаба пернесінің үйлесімдігі	56
25 – Зир ішегіндегі муджанниб әл-усто пернесінің үйлесімдігі	56
26 – Зир ішегіндегі усто әл-фурс пернесінің үйлесімдігі	56
27 – Зир ішегіндегі усто зәлзәл пернесінің үйлесімдігі	56
28 – Зир ішегіндегі бинсар пернесінің үйлесімдігі	57
29 – Зир ішегіндегі хинсар пернесінің үйлесімдігі	57

Аспаптардағы консонантты үндестіктерде кездесетін кездейсоқ көріністер.....	57
Уд аспабының ішегінде толық дыбыстық қатарға жету.....	62
Уд ішектерінің қарапайым саздары.....	66
1 – Кең тараған саздау.....	66
2 – Квинта интервалына саздау.....	66
3 – Қалдық пен квинта интервалдарына саздау.....	68
4 – Толық үн мен квинта интервалдарына саздау.....	69
5 – Екі толық үн мен квинта интервалдарына саздау.....	70
6 – Екілік кварта интервалына саздау.....	71
7 – Октава интервалына саздау.....	72
8 – Толық үн интервалына саздау.....	73
9 – Дитон интервалына саздау.....	74
Күрделі саздаулар.....	75
1 – Мутлак әл-бамнан әз-зир ішегіндегі төртінші саусақ пернесіне қарай екілік октаваға саздау.....	75
2 – Әл-бамм ішегін әл-мисләс ішегінен дитон интервалына саздау ...	76
3 – Әл-мәснә ішегін әл-мисләс ішегінен дитон интервалына саздау.....	78
4 – Әл-мәснә ішегін әл-мәсләс ішегінен толық үн мен қалдық интервалына саздау.....	78
5 – Әл-мәснә ішегін әл-мәсләс ішегінен толық үн интервалына саздау.....	79
6 – Әл-бамм ішегін әл-мисләс ішегінен толық үн интервалына саздау.....	80
Ішектердің белгілі саздаудағы қатынасын өзгерту әдісі.....	81
1 – Толық үн интервалын қосу арқылы әл-бамм ішегінің әл-мисләс ішегіне қатынасын өзгерту.....	81
2 – Толық үн интервалын қосу арқылы әл-мәснә ішегінің әл-мисләс ішегіне қатынасын өзгерту.....	82
3 – Толық үн мен қалдық интервалдарын қосу арқылы әл-бамм ішегінің әл-мисләс ішегіне қатынасын өзгерту.....	83
Күрделі және қарапайым саздауларды қолдану.....	84
Уд аспабында қатты қосылған тетрахордтың екі маддалымен қосылуы.....	86
Екінші білім. Екінші сөз.....	88
1 – Танбур аспабы.....	88
2 – Бағдаттық танбур.....	89

Пернелердің арасындағы интервалдардың үйлесімділері мен үйлесімсіздері.....	91
Бағдаттық танбур ішегінің кең тараған саздауы	93
Арақатынасы тең пернелердің ұқсас емес интервалдар құрамайтынына дәлел.....	97
Бір-бірінен тең арақашықтықта орналасқан пернелердің позицияларын дұрыстау	101
Бір-біріне тең және әртүрлі арақашықтықта орналасқан пернелердің саны	103
Кең тараған саздаудағы дыбыстардың саны.....	106
Белгісіз саздаудағы дыбыстардың саны.....	107
Бағдаттық танбурдан уд аспабының пернелерін шығару.....	109
Қазіргі заман музыканттарының бағдаттық танбурды қолдануы	110
Тетрахорд интервалдарын шығару арқылы аспап дыбыстарын кемелдету	113
1 – Екі еселенген әлсіз интервалдардың реттілігі.....	115
2 – Жұмсақ тізбекті емес күшті тетрахорд интервалдарының реттілігі	118
3 – Екі еселенген үшінші тетрахорд интервалдарының	120
4 – Жұмсақ тізбекті емес ортаңғы тетрахорд интервалдарының реттілігі	122
5 – Жұмсақ тізбекті емес әлсіз тетрахорд интервалдарының реттілігі	123
6 – Қатты қосылған ортаңғы тетрахорд интервалдарының орналасуы	125
7 – Қатты екі мадалы тетрахорд интервалдарының реттілігі	127
Қатты екі мадалы тетрахорд пернесінің реттілігі	128
8 – Әлсіз қосылған тетрахорд интервалдарының орналасуы	128
Бағдаттық танбур хақындағы сөздің тамамдалуы	131
2 – Қорасандық танбур	132
Қорасандық танбурдағы тұрақты пернелер.....	134
Қорасандық танбурдағы ауыспалы пернелер.....	136
Тұрақты пернелердің орнын табу.....	137
Ауыспалы пернелердің орнын табу	140
Қорасандық танбурдағы мүмкін саздаулар	148
1 – Жұпты саздау.....	148
2 – Қалдық интервалына саздау.....	150
3 – Екі еселенген қалдық интервалына саздау	151
4 – Кеңінен танымал саздау.....	151

5 – Табиғи саздау	153
6 – Танбурдағы уд саздауы	154
7 – Квинта интервалына саздау	157
8 – Екілік квартаға саздау	160
9 – Октава интервалына саздау	162
Тетрахорд интервалдарындағы ауыспалы пернелердің түрлі орналасу реттілігі	165
1 – Толық үн интервалының тең үш бөлікке бөлінуі	165
2 – Ортаңғы жұмсақ интервалдардың орналасуы	165
3 – Қатты қосылған ортаңғы интервалдардың орналасуы	167
4 – Әлсіз жұмсақ интервалдардың орналасуы	168
5 – Үшінші екі еселенген интервалдардың орналасуы	169
6 – Әлсіз екі еселенген интервалдардың орналасуы	170
7 – Үшінші жұмсақ интервалдарының орналасуы	171
8 – Күшті қосылған тетрахорд интервалдарының орналасуы	172
3 – Мизмар	174
Мизмардағы /325/ дыбыстардың төмен және жоғарылығының себептері	174
Мизмардың ауқымы мен ұзындығы және иілме пішініне байланысты дыбыстардың шығуы	176
Күрделі жұпты мизмарларды қолдану	179
Анағұрлым кеңінен тараған мизмар және оның уд дыбыстарымен сәйкестігі	180
Сырнай	185
Сырнай мен уд дыбыстарының потенциялық теңдігі	186
Жұпты мизмар және олардың дыбыстарының уд дыбысымен сәйкестігі	187
4 – Рабаб аспабы және ондағы дыбыстардың орны	190
Рабаб аспабындағы дыбыстарды толықтыру	194
Рабаб аспабында кең таралған саздаулар	196
1 – Кең тараған ортаңғы саусақ саздауы	196
2 – Кең тараған төртінші саусақ саздауы	197
3 – Кең тараған шынашақ саусағына саздау	198
Рабаб аспабының уд дыбыстарымен теңестірілуі	199
Рабаб аспабын танбур дыбыстарымен теңестіру	201
5 – Мизаф /358/	203
Бос ішек дыбыстарын ажыратудағы есту қабілетінің потенциясы	203
Бос ішек дыбыстарының екі мадалы интервалы бар [тетрахордта] орналасуы	205

1 – Толық ажыраған дыбыстық қатарда.....	205
2 – Толық ортаңғы қосылған дыбыстық қатарда	210
3 – Қосылған ортаңғы біріккен дыбыстық қатарда	212
4 – Толық емес қосылған дыбыстық қатарда	213
Бос ішек дыбыстарын уд аспабының пернелерімен толық ажыраған дыбыстық қатарда теңестіру	214
Бос ішектердің екі маддасы жоқ басқа тетрахордтар интервалдарында орналасу реттілігі.....	219
1 – кварта интервалының екі үйлесімді интервалға бөлінуі.....	219
Үйлесімді екі интервалдың үлкені төмен тұрып алға шығады ...	221
Үйлесімді екі интервалдың кішісі төмен тұрып алға шығады	222
2 – Бос ішектердің әлсіз қосылған тетрахорд интервалдарында орналасуы	223
3 – Бос ішектердің әлсіз екі еселенген тетрахорд интервалдарында орналасуы.....	224
4 – Бос ішектердің бірінші ажыраған әлсіз тетрахорд интервалдарында орналасуы.....	225
5 – Бос ішектердің үшінші екі еселенген тетрахорд интервалдарында орналасуы.....	227
6 – Бос ішектердің қатты қосылған ортаңғы тетрахорд интервалдарында орналасуы.....	228
7 – Бос ішектердің жұмсақ тізбекті күшті тетрахорд интервалында орналасуы	229
8 – Бос ішектердің жұмсақ тізбекті ортаңғы тетрахорд интервалдарында орналасуы.....	231
9 – Бос ішектердің қатты қосылған күшті тетрахорд интервалдарында орналасуы.....	232
Бос ішектердің тізбектелген консонанттар ретінде орнатылған интервалға сәйкес реттілігі	233
Аспаптар жайындағы қорытынды сөз	236

Үшінші білім

Бірлі-жарым әуендердің композициясы жайында	239
Бірінші сөз. Әуеннің бірінші тегі	239
Тұрақты дыбыстық қатарлардағы үйлесімді және үйлесімді емес дыбыс сандарының кестелері	241
1 – Уд аспабында қатты екі мадалы [тетрахорд] орнына қолданылуы қажет, интервалдары ажыраған тұрақты дыбыстық қатарда орналасқан, қосылған ортаңғы тетрахорд	243

2 – Интервалдары ажыраған тұрақты дыбыстық қатарда орналасқан екі еселенген ортаңғы [тетрахорд]	244
3 – Интервалдары ажыраған тұрақты дыбыстық қатарда орналасқан қосылған бірінші [тетрахорд]	245
4 – Интервалдары ажыраған тұрақты дыбыстық қатарда орналасқан екі еселенген бірінші [тетрахорд]	246
5 – Интервалдары ажыраған тұрақты дыбыстық қатарда орналасқан үшінші қосылған [тетрахорд]	247
6 – Интервалдары ажыраған тұрақты дыбыстық қатарда орналасқан қатты [тетрахорд]	248
7 – Интервалдары ажыраған тұрақты дыбыстық қатарда орналасқан хроматикалықтардың арасындағы ең күшті [тетрахорд]	249
8 – Ортаңғы хроматикалық [тетрахордтардың] бірі орналасқан ажыраған тұрақты дыбыстық қатар	250
9 – Ортаңғы энармоникалық үшінші [тетрахордтың] орналасқан ажыраған тұрақты дыбыстық қатар	251
10 – Жұмсақтардың арасындағы ең күшті [тетрахорд] орналасқан ажыраған тұрақты дыбыстық қатар	252
11 – Хроматикалық тұрақты [тетрахорд] орналасқан ажыраған тұрақты дыбыстық қатар	253
12 – Энармоникалық тұрақты [тетрахорд] орналасқан ажыраған тұрақты дыбыстық қатар /388/	254
Өтудің бастаулары мен әуендердің негіздері	256
Бір октаваның негізіндегі бірлі-жарым өтулердің тектері	260
1 – Түзу өту [ән-нуқләту ‘алә әл-истиқомати] /390/	260
2 – Ауытқып өту [әннуқләту ‘алә әл-‘инитоф]	264
3 – Айналымды өту [ән-нуқлә әл-истидара]	268
4 – Бұрылма өту [ән-нуқлә ән-‘ин‘ирадж]	269
Бірлі-жарым ырғақтардың тектері	271
Бірғақтағы метрикалық негіз	271
Метрикалық негіздерден туындылардың уақытын шығару	275
Қосылғандарды құрастыруы арқылы ажыраған ырғақтарды шығару ..	279
1 – Қарапайым ажырағандар	279
2 – Күрделі ажырағандар	282
Метрикалық негіздерді арттыру арқылы ажыраған ырғақтарды жасау	284
Ритм негізінде болатын өзгерістер	286
Арабтардың кең тараған ырғақтары	291

1 – Әл-һазадж әл-хафиф	291
2 – Хафиф әр-рамал	295
4 – Әс-сакиль әс-сәни	300
5 – Хафиф әс-сакиль әс-сәни (әл-махурий)	302
6 – Әс-сакиль әл-әууәл	304
Ырғақтағы тамхир [техникасы]	309
Ырғақ пен дыбыстар композициясы жайындағы сөздің тамамдалуы	311

Үшінші білім

Екінші сөз

Әуендердің екінші тегі	315
Дыбыстардың сапалық қасиеттері	318
Дауысты және дауыссыз фонемалар	320
Ырғақтағы фонема бөліктері және соларға ұқсағандар	321
Сөз түрлері.....	325
Әуендердің жасалуы және олардың сөз фонемаларымен қосылуы.....	328
Толық дыбыстардың әуендері.....	331
Бос дыбысты әуендер	333
1 – Дыбыстардың фонемаларға тең таралуы.....	333
2 – Дыбыстардың фонемаларға теңсіз таралуы	337
Толық және бос дыбыстармен араласқан әуендер.....	340
Ырғақты әуендердің бөлімдері және олардың сөз бөліктерімен араласуы.....	341
Әуен бастамалары мен оларға кіріспе [вокалды прелюдия].....	348
Әуендердің соңы және оның бөліктерінің арасынан өту	350
Күйзелісті көрсететін дыбыстармен әуенді ажарлау.....	352
Сөздермен қосылған кемел әуендердің тектері	357
Әуеннің мақсаттары және олардың адам [қызметіндегі] орны	360
Түсініктемелер	365